

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ПАЛІВОДА ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF PALYVODA v. UKRAINE)
(Заява № 20901/19)

Стислий виклад рішення від 26 березня 2026 року

У березні 2018 року працівники патрульної поліції були направлені до житлового будинку в м. Кривий Ріг, де під час затримання одного з мешканців виникла сутичка. Заявник, який на той момент був визнаний особою з інвалідністю та користувався допоміжним засобом для пересування, вийшов зі своєї квартири, розташованої по сусідству, на сходовий майданчик та підійшов до працівників поліції. Один із них вдарив заявника по нозі та штовхнув у плече, внаслідок чого він упав на підлогу сходового майданчика. Наступного дня заявника госпіталізували до лікарні та діагностували йому ушкодження обох ніг: перелом правого стегна та забій і гемартроз лівого колінного суглоба (згодом діагностований як перелом лівої гомілки).

За скаргою заявника Криворізькою місцевою прокуратурою було порушено кримінальне провадження за фактом стверджуваного перевищення службових повноважень працівником поліції. Оскільки новостворене Державне бюро розслідувань (далі – ДБР), уповноважене здійснювати розслідування неправомірних дій працівників поліції, на той момент ще не розпочало свою діяльність, справу заявника доручили слідчому відділу Криворізького ВП ГУНП в Дніпропетровській області. Після того як у листопаді 2018 року ДБР розпочало свою діяльність, заявник декілька разів безуспішно намагався домогтися передачі своєї справи до цього органу.

Під час досудового розслідування, здійсненого працівниками поліції, було проведено низку слідчих дій, а саме: допитано заявника, двох із трьох залучених працівників патрульної поліції та декількох свідків, а також слідчий переглянув відеозапис з однієї з двох нагрудних відеокамер, які носили працівники патрульної поліції на місці події. Також було проведено дві судово-медичні експертизи. Експерти, зокрема, дійшли висновку, що тілесні ушкодження заявника виникли від ударної дії тупого твердого предмета на дві окремі ділянки його ніг, ймовірно у день, зазначений заявником, і обидва ці тілесні ушкодження навряд чи могли бути спричинені падінням на підлогу, проте могли виникнути внаслідок падіння на сходинках.

У вересні 2019 року кримінальне провадження закрили у зв'язку з відсутністю у діях працівників поліції складу кримінального правопорушення та закінченням строку досудового розслідування. Хоча районний суд міста Кривого Рогу скасував зазначену постанову, у січні 2020 року слідчий знову закрив провадження з тих самих підстав.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на те, що він зазнав жорстокого поводження з боку працівників поліції, а його твердження щодо цього не були належним чином розслідувані. Європейський суд вирішив розглянути його скарги лише за статтею 3 Конвенції.

Європейський суд зазначив, що після подання заяви заявник помер і Європейський суд погодився, що мати заявника має законний інтерес у підтриманні заяви від імені її покійного сина.

Європейський суд зазначив, що зобов'язання органів державної влади провести ефективне офіційне розслідування небезпідставної скарги заявника на жорстоке поводження працівників поліції виконано не було, оскільки розслідуванню бракувало ретельності. Зокрема, із трьох працівників поліції, присутніх на місці події, було допитано лише двох, а з відеозаписів із двох нагрудних відеокамер, які носили працівники поліції на місці події, було переглянуто лише один. Хоча цей відеозапис свідчив, що заявника відштовхнув працівник патрульної поліції, жодних спроб встановити особу цього працівника здійснено не було. Органи державної влади також не оцінили, чи відповідало таке штовхання національним нормам, що регулюють застосування сили працівниками поліції, а також чи узгоджувалися тілесні ушкодження заявника з його описом подій (удар ногою з подальшим падінням на підлогу).

Наведених недоліків достатньо для висновку Європейського суду, що розслідування скарги заявника на жорстоке поводження було неефективним. Неможливо дійти висновку – ані на підставі опису відеозапису, ані за результатами судово-медичних експертиз – чи справді заявника вдарили по нозі та чи могло таке застосування сили, навіть у поєднанні з подальшим падінням, спричинити його тілесні ушкодження. Така невизначеність принаймні частково зумовлена непроведенням національними органами влади ефективного розслідування.

Європейський суд зауважив, що сторони не оскаржували той факт, що на момент події заявник мав обмеження опорно-рухових можливостей та користувався допоміжним засобом для пересування. Таким чином не вбачається, яким чином дії заявника з огляду на очевидні ознаки обмеження опорно-рухових можливостей могли виправдати застосування маневру, який призвів до того, що заявник вдарився об стіну та впав на підлогу.

Враховуючи наведені обставини та наявні матеріали, Європейський суд встановив що ступінь застосованої до заявника сили – особи з інвалідністю та очевидними ознаками обмеження опорно-рухових можливостей – яка не була суворо необхідною з огляду на його поведінку, порушила його людську гідність, а тому суперечила статті 3 Конвенції та констатував порушення матеріального та процесуального аспектів статті 3 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *«Оголошує*, що мати заявника, пані Валентина Миколаївна Паливода, має право продовжити це провадження від імені заявника;
2. *Оголошує* заяву прийнятною;
3. *Постановляє*, що було порушено матеріальний та процесуальний аспекти статті 3 Конвенції;
4. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити матері заявника, пані Валентині Миколаївні Паливоді, 10 000 (десять тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».